

I trogne warer trygge / Ändock I är' ganska få / Ty den grund hwarpå
I bygga / Skall i ewighet bestå / Det är Herren ingen möda / Utaf So-
dom frija Lott / Fast han oss än wille döda / Gör han oss dock ewigt
godt".

Lots historia är tämligen litet använd i svensk psalmdiktning. (Se t. ex. 1695: 275: 3). I den karolinska rikspsalmboken förekommer Lot-Sodom-motivet blott tvenne gånger. Det är i änglpsalmen "Gudh ware tack och ähra / För helga änglars wacht", Gps. 196: 6, där änglarna säges leda den fromme vid handen liksom de en gång ledde Lot "vhr eld och glödh". I psalmen om Guds ord och församling, Gps. 223, "Frögder eder i thenna tid / I som Christum bekänna", vilken är en slags versifierad trons historia, ägnas Lot en vers, den femte. "Lot wardt ock eij förderfwad tå / När Gudh Sodom förgiorde / Gudz änglar togen ther ifrå / Och frälsten, ty han trodde / Gudh sina wäl bewara kan / Ja, mitt i dödsens fahra / Ty Gudz Ord äro fast och sann / Säll är then them bewarar." I uppbyggelse-litteraturen däremot är Lot-motivet mycket vanligt. Se t. ex. änglabönen i Arndts Paradijs-lustgård, (Nyköping 1648, sid. 275), och Martin Mollerus, Praxis evangeliorum (Stockholm 1675, sid. 93 sp. 2).

Vem än Beata Plenningschiöld var, så var hon dock mäktig att införa Herren Gud tolka ett helt folks nöd och bära fram dess skuldbörda under rop om förbarmande. I svensk psalmhistoria kan hennes botpsalm vara ett ypperligt exempel på en religiös tillfällighetsdiktning, som framtvingsats av hårda yttre omständigheter. Den har en utpräglad nationell karaktär men den är fri från all chauvinistisk fernissa. Yttre framgångar och timligt välstånd te sig för dess författarinna som något tämligen betydelselöst jämfört med det som är det enda nödvändiga: att få en nådig Gud.

Bengt Wahlström.

Recensioner

Gösta Carleberg, Religiös lyrik genom tiderna. En antologi för skolan. Svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag. Stockholm 1951.

Som titeln antyder är Carlebergs antologi avsedd för skolans bruk och tar närmast sikte på kristendomsundervisningen och i viss mån det litteratur-

historiska studiet. Boken har dock en stor uppgift att fylla även utanför skolans värld. Inte minst användbar torde den kunna bli i den del av församlingsverksamheten, som brukar gå under namnet "aftnar" (ungdomsförsamlings- etc.). Det är uppfriskande att möta det germanska kvädet om Kristus som Segerherren, som med fast hand styr sitt skepp över det vilda ha-

vet, medan "måsarne skria/böljorna svalla". Det är en god bild av Kristus-konungen, den segrande Messias.

Av den äldre kristna diktningen har medtagits flera partier ur den heliga Skrift. Sålunda är Psaltaren representerad med herdepсалmen och delar av den 42:a och 43:e psalmerna. Jobs bok är också med. Vidare märkes Magnificat, saligprisningarna och Paulus' "höga visa".

Utgivaren uppger, att han valt de olika hymnerna, psalmerna och dikterna efter sitt eget tycke och efter sin smak. Man kan väl därför knappast rikta någon anmärkning mot urvalet, även om läsaren då och då kommer på sig med att önska ett fylligare val t. ex. ur den rika medeltidsdiktningens skattkammare.

De svenska psalmböcker, som fått lämna material till antologien, äro den s. k. Olaus Petris psalmbok, här rubricerad som vår första psalmbok, och den karolinska rikspsalmboken av 1695. Det må vara tillåtet för en psalmhistoriker att sätta en bock i kanten beträffande Olaus Petris psalmbok. Det uppges i kommentaren till antologien, att denna utkom 1526 under titeln Någre Gudhelige Wijsor. Intet exemplar är bevarat, skriver Carleberg. Det är nog alldeles riktigt, att det inte finns något exemplar av denna psalmbok, och skälet till detta är helt enkelt det, att någon sådan psalmbok aldrig existerat. Professor Dick Helander i Uppsala har under sina forskningar rörande reformationstidens psalmhistoria kommit till den uppseendeväckande slutsatsen, att 1526 års psalmbok blott funnits till i fantasiens värld. Professor Helander har vid åtskilliga tillfällen offentligt framfört denna sin upptäckt, som även refererats av pressen. Se t. ex. Tidningen Upsala 26/4 1951. Det är beklagligt, att myten om 1526 års psalmbok fått en så förnämlig pla-

tering i denna antologi av religiös lyrik. Eftersom boken kommer att användas som lärobok, så lär det väl här dröja ännu någon tid, innan denna myt försvinner.

Bengt Wablström.

Corbinian Gindele: Lebendiger Choral. Verlag Friedrich Pustet, Regensburg. 215 s. Kart. 7 DM.

Benediktinerklostret Beuron måste betecknas som det förnämsta sätet i Tyskland för gregoriansk praxis. Till detta kloster voro bundna så framstående lärare i den gregorianska koralen som Ambrosius Kienle och Dominikus Johner. Till samma kloster är knuten också Corbinian Gindele, Hindemiths lärjunge, som år 1951 utgav en ny korallära: Lebendiger Choral. Hans mål är att göra rättvisa åt det gamla konstverk som koralen utgör. Hans lärobok ger en klar och lättfattlig ingång i den gregorianska koralens teori och framför allt dess praxis. Där har han många goda råd att ge i fråga om rösten, analysen, rytmiken m. m. Intresseväckande är hans redogörelse för iktus, som han betraktar såsom en avart, en mildare form av den latinska aksenten. Han uppfattar iktus-strecket i Solesmer-munkarnas upplagor som ett helt litet taktstreck. Därigenom blir den föregående noten en upptakt för den efterföljande. Han redogör för olikheterna i den tyska och den franska skolans uppfattningar av iktus och ser med kritisk blick på båda. Ett av sina kapitel kallar han med rätta för fruktbar analys. Det kan ge också oss värdefull hjälp för uppfattningen av de melodisk-harmoniska krafterna såväl i fråga om formen som motiven.

A. Adell.

Bengt G. Söderberg, Svenska kyrkomålningar från medeltiden, Natur och Kultur, Sthlm 1951.

Det är med stor tillfredsställelse man hälsar detta arbete, den första systematiska översikten av vårt lands medeltida kyrkomåleri i dess helhet. Författaren, som 1942 disputerade på en avhandling om de gotländska passionsmålningarna och deras stilfränder, besitter en stor dokumentarisk kännedom om vårt medeltida måleri och äger dessutom en väldig förtrogenhet med hela det kulturhistoriska sammanhang, i vilket dessa stå inställda. Boken är intressant och mycket välskriven, och det rikhaltiga bildmaterialet är väl valt. Det har givetvis sina vådor att skriva om ett dylikt mammutämne, och det ligger i sakens natur att en del förbiseenden och felaktigheter smyga sig in. Men inför det totalintryck, som denna bok ger, förstummas all sådan detaljkritik. Bokens främsta behållning är den, att den för läsaren in i medeltidens bildvärld och ger en verklig orientering i hela det svenska kalkmåleriet. Boken innehåller också ett värdefullt ikonografiskt register. Man är förf. tacksam för hans säkerligen mycket tidsödande arbete, och man önskar boken stor spridning. Den har en verklig uppgift att fylla, bl. a. då

det gäller förståelsen av medeltidens fromhetsliv.

Bengt I. Kälström.

Olga Alice Nygren, Gudsmodersbilden i Finlands medeltidskonst, Söderström förlag, Helsingfors 1951.

Olga Alice Nygren publicerade 1945 sin avhandling *Helgonen i Finlands medeltidskonst*. Hon gav redan då prov på en stor kännedom om både det ikonografiska lärdomsstoffet och det i Finland befintliga materialet. Hennes nya arbete, *Gudsmodersbilden i Finlands medeltidskonst*, ger exempel på samma strålande samsyn. Förf. återger medeltidens mariologiska föreställningsvärld och belyser det med talrika exempel från Finlands kyrkor. Den som vill finna en nyckel till tolkningen av de många Mariamotiven i våra kyrkor, bör icke försumma att läsa denna bok. Arbetet är också försett med rikhaltiga instruktiva illustrationer. Man finner vid studiet av denna bok ånyo, hur många band, som förena Finlands kyrkokonst med vår egen. Även ur den synpunkten blir läsandet av *Gudsmodersbilden i Finlands medeltidskonst* ytterst stimulerande.

Bengt I. Kälström.

Kyrkomusikdagar i Lund

Kyrkomusikdagar i Lund 12—14 maj 1952, anordnade av "Kyrkosångens Vänner" inom Lunds stift, blevo en minnesvärd upplevelse för de hundratals av präster, kyrkomusiker och andra intresserade, som mött upp i det sköna Lund några härliga vårdagar. Där fanns alla förutsättningar för en triv-

sam och givande samvaro: hög sakkunskap, brinnande intresse och en stämningfull omgivning i Lundagårds nyutslagna grönska. En "utsocknes" blir lätt betagen i det gamla Lund, där våren kommer två à tre veckor tidigare än t. ex. på Gotland.

Men framför allt gavs högtidstäm-